

# ◆ ST. OLAV ◆

Nr. 19—20

Oslo, 27. juni 1940

52. årg.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Framtidens land. — Til Peter og Paulus-festen. — Nytt konkordat. — Oppdager i munkekutte. — Søster Bonaventura Schösser. — Helsing frå Voss. — † Lars Lea senior. — Haakon Bonnevie. — Gjertrud Høgh. — Konsul Zach. Backer. — Paven taler. — Herhjemme.

## Fremtidens land!

Fremtidens land!

Derhen de styrer, de tusinde savn,  
alle de sukke, som ei finner favn,  
danner sig landskap i skylag og glød  
over vor nød, —  
salige syner av hvad som skal gro  
op av vor tro  
i fremtidens land.

Fremtidens land!

Alt av vort arbeid, som bliver til gavn,  
vokser i slægter, som glemte vort navn,  
samles til andres og øker en gang  
fornyelsens trang.  
Denne har kraften, som bærer det ind,  
usvigelig ind  
i fremtidens land.

Fremtidens land!

Tårer som feldes ved det, som er slet,  
blodsved i kampen for høiere ret  
salver den vilje, som seirer til slut.  
Blir vi end bruddt, —

ondt kan det standse, godt kan det så,  
op skal det stå  
i fremtidens land.

Fremtidens land

Dæmrer i linjer og farver og kvad,  
binker som solguld i det, som gjør glad,  
anes i børnenes øine og ser  
ned, når du ber.  
Vinder vi seir, og seiren er sund,  
står vi en stund  
i fremtidens land.

Fremtidens land

sagtelig stiger; i morgens glans  
gløder vort hjerte og skjerpes vor sans.  
Vender vor hjemstavn mot opgangen hen  
vor gjerning med den —  
ser vi som Moses med luende sind  
i dødsstunden ind  
i fremtidens land.

**Bjørnstjerne Bjørnson.**



## Til Peter og Paulus-festen.

Søndag 30. juni feirer vi minnefesten for de to apostelfyrster Peter og Paulus. Det var i Cæsarea at kallet kom til Peter, etter at han på Kristi spørsmål om hvem han var hadde svart sitt absolutte: «Du er Kristus, den levende Guds sønn!» og ved å avlegge denne den første kristne trosbekjennelse på jorden blev utvalt til å bli den klippe som Frelseren ville bygge sin Kirke på — den ene sanne og universelle Kirke. For det var ingen sekt og ingen bevegelse som ble Peter betrodd — det var «*min Kirke*», og den fikk forjettelsen med seg at den skulle bestå ubeseiret tross all ondskapens makt ned gjennom tidene og med jordisk og himmelsk myndighet til å lede sjelene mot deres guddommelige bestemmelse. I Peters og hans etterfølgeres skikkelse fikk Kirken sin jordiske enhet, holdning og kraft og dermed betingelsene for at Pauli arbeid kunne utfolde seg og den kunne ta sine universelle oppgaver opp. Det var Paulus som sprengte jødekrystendommens snevre ramme, hvortil han hadde alle betingelser. Skjønt av fødsel fullblods jøde var han sosialt sett romersk borger med gresk oppdragelse og utdanning. Det ble hans oppgave å bringe evangeliets lys til en verden som hadde helt andre guder enn den ene sanne og som derfor måtte beseires på annen måte enn ad den inspirerte erkjennelses vei.

De to apostler er hverandre lik i livsmål og livsinnstilling da de begynner å virke, skjønt de er så forskjellige i opprinnelse, utdanning og tempere- mant — og fra deres graver i Rom lyder stadig deres stemmer til hele den kristne verden og formaner oss til å forbli tro mot de høyeste verdier, mot den kristne bekjennelse, tenkning og kultur. Og skulle det være så vanskelig når vi husker hvorledes Rom ned igjennom tidene gang på gang er blitt herjet av både synlige og usynlige makter, både utenfra og innenfra, og allikevel aldri er bukket under eller har mistet sitt grep i menneskesjelene? Selv de to apostelfyrster ble tilsynelatende utslettet for godt av jordens overflate — etter tradisjonen led de jo martyrdøden på samme dag, den 29. juni år 67 — og allikevel har de fortsatt sitt virke og vidner fremdeles om at «han er trofast som dere kalte». Sammen står de som et uttrykk for at det var Kristus selv som signet sin Kirke med sine evige krefter idet han gav den formens, lovens og autoritetens prinsipper ved Peters innsats og samtidig den ånd, uten hvilket alt er tomme bokstaver og som Paulus representerer — han som alltid sier om seg selv: «Ikke jeg lever men Kristus i meg.» Stadig holdes vi de to strålende skikkelser for øye, hvorav ingen virker for sine personlige jordiske mål, men i videste omfang og dypeste realitet er *apostler*: redskaper for Kristi fortsatte liv og virke her på jorden. Men stadig er det nå som på deres egen tid verden en fremmed og utålelig tanke, at nestekjærighet og

offer skal være bærende prinsipper i livet i stedet for egenkjærighet og krav til andre, og denne verdens fiendtlige innstilling nedkaller nå som den gang sorg og lidelse, ja død og undergang over alle dem som velger å adlyte Gud mer enn mennesker og som derfor tar lidelsen opp som en verdi og hilser døden som en vinning. Men i Kirkens ly har døden mistet sin brodd, og dermed sin makt til å inngyte menneskenes redsel, og derfor har det på hele jordens krets aldri vært noe middel som har fått Kirkens stemme til å forstumme for godt.

\*

Men hvor skulle det og kunne skje? Vi vet jo at i vår hellige katolske Kirke lever og virker den samme personlighet og kraft, som for to tusen år siden i synlig menneskeskikkelse vandret om i Palestina. Det er denne urokkelige viten, dette urokkelige faktum som gjennom alle prøvelser utvendig og innvendig fra holder motet og håpet oppe i oss katolske kristne. Vi kan jo nesten som Tomas bli overbeviste om vi skulle få anfektelser i vår tro: ligger ikke også Kirkens naglegap åpne for oss — kan vi ikke både ut fra historien, og ut fra det vi selv opplever se og føle Kristi sårmerker også på Kirkens skikkelse? Ned gjennom tidene kan vi følge den skritt for skritt og se den om og om igjen lide hva dens herre og mester led, antas og forkastes av mennesker som han selv ble det. Dens åndelige virkning har alltid vært og er fremdeles den samme som Kristi egen, og har til tider utløst de samme hatefulle og forbitrede følelser hos verden og verdens barn. Kirken treffer alltid på sin vei karakterer som Herodes og Judas og Pilatus og framkaller de samme anklager, den samme kritikk og den samme forfølgelse som Kristus var gjenstand for. Det har til og med vært tider hvor Kirken syntes like så død og like så gravlagt som Kristus mellom Langfredag og påskedag — hvor ytre vold og indre skrøpeligheit og skader i dens jordiske bestanddeler syntes å ha fått helt bukt med dens sjel og ånd, så bare en forfallen og mishandlet form var alt som menneskeheten hadde igjen av den strålende katolske kirkeorganisme. Og gravtalen ble holdt: «med en eneste stor gestus har vi for alltid slukket alle de lys som så lenge har brent på himlen!» —

Og så skjedde det allikevel alltid for våre undrende øyner, at Kirken eide indre styrke og liv nok til alltid å velte selv de tyngste stener fra graven og stå fram i ny og forklart skikkelse med fornyet evne til å gå gjennom selv de mest lukte dører. Hva Peter opplevet i sitt fengsel: at himmelsk engelkraft fikk lenkenes makt brutt og fridde ham ut til fortsatt vandring og virke på gater og der menneskene ellers går, ser vi gjenta seg om og om igjen — hvorfor da ikke la denne historiens egen lære inspirere



# Nytt konkordat.

I anledning av sit 800 års jubileum som selvstendig stat har Portugals regjering avsluttet et nytt konkordat med den Hl. stol, som den 7. mai ble høytidelig underskrevet i Vatikanets statssekretariat. I over 150 år har forholdet mellom kirke og stat i Portugal ikke vært fri for visse spenningsmomenter, nærmest på grunn av en sterk liberalistisk innflytelse i de regjerende kretser. Pave Gregor XVI opptok i 1838 atter forbindelsen med Lissabon og i 1842 kom mgr. Cappaccini som ekstraordinær internuntius til hovedstaden for å innlede forhandlingene om et konkordat som imidlertid ikke ble avsluttet. I 1881 kom det dog ved en bulle fra pave Leo XIII til en regulering av de kirkelige forhold og et konkordat av 1886 ordnede problemet om patronatet over India som delvis ble gitt tilbake til ordenssamfundene. Revolusjonen i 1910 førte imidlertid til en adskillelse mellom kirke og stat med innføring av alt kirkegodset og oppløsning av alle ordenssamfundene. En forandring i disse forhold inntrådte først da president Carmona skapte den nye autoritære stat i 1926. Overenskomster med den Hl. stol ble inngått i 1927, 28 og 29.

Det nye konkordatet har to paragraffer, uavhengig av hverandre: en som gjelder for selve Portugal og en for de afrikanske besittelser. Overenskomsten for hovedlandet tar sikte på et vidtrekkende vennskapelig samarbeid mellom stat og kirke på alle de områder hvor interessene er felles. Det er paven som således utpeker hvem som skal bekle ledige bispestoler mens regjeringen formelt utnevner dem. Den nesten fullbyrdede gjenopptaing av religionsundervisningen i skolene lovfestes liksom sjelesorgen for hær og flåte. Det tillates opprettelsen av såkalte «frie skoler» under statens overtilsyn, og kirkelig avsluttede ekteskapers uoppløselighet sikres, mens på den annen side staten forbeholder seg rett til under visse betingelser å godta rettslig regulerte skilsmisser. I de afrikanske besittelser opprettes og anerkjennes bispedømmer og det ble lovfølt bruk av de innfødtes språk i all skoleundervisning.

Det kan ha sin interesse i denne forbindelse å minnes at Portugal er det eneste land i Europa hvis grenser ikke har undergått nevneværdige forandringer siden det 12 årh. Tillike er landet det eneste rike som har eiet sine oversjøiske kolonier i over et halvt tusen år og som selv har oppdaget disse besittelser gjennom talløse dristige sjotokter og oppdagelsesfærder og siden aldri har måttet gi slipp på dem. Det var planlagt store festligheter i anledning jubileet og en historisk utstilling omfattende hele den portugisiske verden, men alle planer er foreløbig stilt i bero. Vi har for her i «St. Olav» omtalt den store nulevende portugisiske statsmann dr. Oliveira Salazar og hans liv og virke og gjennomgripende betydning for Portugals relativt gode stilling i dag. Vi skal derfor bare nevne at Portugals tyngdepunkt ligger i at det er den tredje største kolonimakt i verden og at det råder over et areal som tilsammen er større enn halve Europa. Dets besittelser er strødd over hele jorden og er ytterst forskjellig hva befolkning og levevilkår angår. Portugal eier Kap Verdi øyene, Sao Thomé og Principe-øyene ved Guineabukten — disse er berømt for sine kakaoplantasjer. Ennvidere i India Goa, Diu og Damao, ved den kinesiske kyst Makao og i Australia Timor. Fra alle disse steder tilføres moderlandet sukker, bomull, te, elfenben, tobakk og kull, kaffe, kakao, skinn og fjer og meget annet som år om annet innbringer millioner. Til gjengjell gjøres det nå meget for å opphjelpe de forskjellige steder ved anlegg av veinett og jernbanelinjer liksom all portugisiske familier som kan og vil utvandre støttes.

Portugal har kunnet glede seg ved en uavbrutt fred gjennom århundrer. Også i øyeblikket står landet utenfor det store verdensoppgjør og er derfor tilfluktsted for adskillige landflyktige kongefamilier og regjeringsmedlemmer. De belgiske kongebarn er sammen med statsminister Zeeland på vei dertil, likeledes storhertuginnen av Luxemburg.

vår tro, håp og kjærlighet til aldri å vakle i enn si gi slipp på vårt grep om livets høyeste verdi «som i himlen så og på jorden —»? Det finnes ingen større og sterkere realitet på jorden enn den kirke som er grunnlagt av Kristus, forkynt av Peter og Paulus, beåndet av Johannes og hvis mål er det som forkynnes i åpenbaringsens bok: *det godes absolutte seier*. Troen gjorde av Simon, Jonas' sønn, en Petrus og av Saulus en Paulus — og den samme tro lever og virker fremdeles. Håpet har båret den store helgenskare ned gjennom tidene helt fram til dagen i dag, gjennom alle lidelser fram til den glede som ingen kan berøve et menneske — det samme håp lever og virker fremdeles! *Kjærlighetens* kraft har

fremdeles sin bærende evne, tar vi den bare i bruk — og hva skal hindre oss i dette uten vi selv, vår egen ufullkommenhet, svakhet og ufrihet?

Herodes var en mektig herre, men holde den fattige fisker Peter i sine lenker maktet han ikke — ondskapens kraft drev Saulus mot Damaskus med hat og utryddelsestanker i sinnet, men røsten fra himlen var sterkere enn mørkets makter — og vi tilhører Peter og Paulus' Kirke!

La oss da be for oss selv og for alle med ordene fra apostelfestens sluttningsbønn: «Herre, beskytt på apostlenes forbønn dem som du har mett med himmelsk næring, imot alt som vil skade dem!»



## Opdager i Munkedrakt.

Da Sven Hedin, den store svenske oppdagelsesreisende, ble hyldet av hele verden i anledning sin 75 års dag ble det framhevet at han er den første europeer som har kunnet gi beskrivelse av det hemmelighetsfulle Tibet ut fra personlig erfaring. Dette medfører dog ikke riktighet. Allerede tyve år før Hedin så dagens lys, nemlig i 1845, bereiste to franske ordensfolk sammen med en mongolsk tjener det da helt lukkede Tibet samt Kina og deler av Mongoliet. Det var de to lazaristpatres Evariste Huc og Gabet og deres reise i det helt ukjente krevde et mot og en utholdenhet som vilde ha bevart deres navn for etterverdenen på linje med Hedin og Stanley, om den tid de levde på hadde hatt et like så fullt utviklet etterretningstjeneste som senere perioder. Nå er deres innsats ukjent for de fleste, men det forringer ikke dens verdi i seg selv.

Det er ikke mange navn ellers som står inntegnet på Tibets oppdagelseshistorier blader, men blant dem finnes flere representanter for katolske ordensfolk. Den portugisiske jesuitt Antinio de Andrade kom for over 300 år siden som den første europeer til det lukkede land, men man har ikke mer noen viten om hvor langt han nådde inn i det. Marco Polo var på sine reiser kommet til Pamirs høyland men aldri så langt som til Tibet, så pater Andrade har æren av å være absolutt førstemann. Antakelig har han ikke vært innenfor den «forbudte» by Shasa's murer — i allfall vet man med historisk sikkerhet intet derom, men derimot at den østeriske jesuitt Johann Grüber og belgieren Albert d' Orrville begge er trengt der inn. Det varte derpå litt over 150 år før det atter kom en europeer til det uberørte land, som merkelig nok holdt seg utenfor den ellers rett livlige kontakt mellom Europa og Asia, som navnlig ble opprettholdt når de mongolske gesanter med stort og praktfullt følge dro til de europeiske hoff. Tibet var alltid omgitt med en viss mystikk som ikke ble mindre ved dets storslåtte naturs villhet og befolkningens avisende holdning overfor alle fremmede og ved at merkvverdige beretninger en gang imellom nådde fram om Lhasa, byen med det fullkomne teokrati, verdens eneste prestestat med det mest konservative preg i hele verdenshistorien. Her residerte Dalai Lama, det geistlige overhode for et religionssamfund som talte en tredjedel av hele menneskeheten blant sine bekjennere og i uminnelig tid ikke hadde unnergått noen forandring. I utallige klostre levde lamas, i hytter og telter bøndene og hyrdene — hele dette tibetanske folk hvis historie er en eneste uopphørlig kamp mot kinesisk overmakt.

Etter de østerrikske jesuitter ble englenderen Mocroft den neste europeer som kom til landet. Han utga seg som hyrde fra Kashmir og levde tolv år upåaktet i fjell-egnene til man fant ham myrdet og utplyndret. Røverne ble grepet og ved å undersøke de ting de hadde stjålet fra ham fant man at Mocroft i virkeligheten hadde vært engelsk spion og bare spilt rollen som hyrde for å kunne skaffe sitt land nøyaktig kart over Tibet og grensedistriktene. Det sier seg selv at dette skjerpet myndighetens mistro, men allikevel lykkedes det som

allerede nevnt for patrene Huc og Gabet å gjennomføre en utbyttesrik oppdagerferd 1844—46. Huc hadde hatt en vanskelig tid i Kina. Opiumkrigen var blitt avgjort med held og landet hadde måttet åpne sine porter for de hensynsløse fremmede hvite. Men de var alminnelig forhatt og ingen av dem våget å forlate legasjonenes trygge område for å foreta oppdagelsesreiser i det indre. De to franske patres dannet en unnatakelse. Pater Huc lot seg ikke skremme. Han dro først til Mongoliet hvor han ble sjelesørger for en liten kristen menighet. Med sin tro tjener Samschadiemba dro han dernest på kryss og tvers gjennom landet og navnlig til desteder som europeiske føtter for ikke hadde betrått. Den lille karavane levde i mongolenes sorte telter og i lamaklostrene, i kinesiske herberger og selv i regjeringspalasset i Lhasa. I tre år varte ferden over stepper, gjennom ørkner, over berg og dal — overalt omgitt av farer, for pater Huc fornektet hverken sin herkomst eller sin tro. Hva han så og opplevde er som en spennende roman: overfall av kinesiske røvere som dog behandlet ham utsøkt elskverdig, smørfester i klostre, hvortil gjennom mange måneder var utført en rekke religiøse og profane billedhuggerverker i rent smør! Merkelige kurmetoder som bestod i at den lamaistiske læge skrev et middel opp på et stykke papir og rullet det sammen og ga den syke det til å sluke. De selvsomste skikker og ceremonier skrev han omhyggelig ned og det viser seg at hans framstilling er som kunne den være skrevet om befolkningen i dag!

Huc tonte over alt rent katolsk flagg, men møtte aldri annet enn stor toleranse. Han forklarer det selv som en følge av den historiske forbinnelse mellom buddhismen og katolisismen. Ved en blomsterfest i klosterbyen Kunbum så pater Huc storlamaen og hans prester iført et ornat som hadde en forbløffende likhet med en katolsk biskops liturgiske drakt. I den buddhistiske kultus slik som reformatoren Tsong Kaba utformet den i det 14. årh finnes mange katolske elementer og Huc tilskriver romenisenser fra den tid da Tibet lå under Mongoliet og mange europeere reiste til dette land likesom det ble sendt mongolske gesandtskaper til Rom, Frankrike og England.

Etter lange og trettende vandringer kom de tre modige menn endelig til Lhasa, hvor de fant de merkvendigste skikker. Således hilser tibetanerne ved å ta av sin hodebedekning, strekke tungen lengst mulig ut og samtidig klø seg bak høyre øre! Like så merkelig var kvinnenes utstyr når de forlot sine hus. De smurte da ansiktet inn med en slags sort fernis, hvilket skyldes en lov utstedt av en for lengst avdød regent som hadde tatt forargelse av sine kvinnelige undersåtters forfengelighet og pyntesyke og derfor hadde befalt at de skulde vansire sine ansikter når de feredes på gater eller i det hele tatt viste seg offentlig! Og hans bud blev punktlig efterkommet selv lenge etter hans død.

Like før pater Huc og hans følge var nådd til Lhasa hadde denne hellige by gjennomlevd en tung krise i det



# Søster Bonaventura Schløsser.

In memoriam.

Som allerede meddelt i siste nummer av bladet «St. Olav» døde for noen uker siden i Haugesund moder Bonaventura, forstanderinnen ved det der-værende St. Franciskus-hospital, og blev begravet under stor deltakelse fra hele befolkningens side. Med henne er en personlighet gått bort som var velkjent over hele Vikariatet, især der hvor St. Franciskus-kongregasjonen utøver sin velsignete virksomhet. Hennes liv og virke i Norge er et stykke kirkehistorie, og derfor mener jeg det er riktig å skrive litt mer om dette merkelige menneske, som fra begynnelsen av har vært med på å plante og dyrke det lille senepskorn, som for firti år siden ble sådd i Norges jord og nå har vokset sig stort og mektig og er til så stor velsignelse for mange av våre menigheter: *Den Norske Søsterkongregasjon av den Hl. Franciskus Xaverius med moderhus i Bergen.* Før denne diocesan-kongregasjon ble stiftet av Monseigneur Biskop Fallize var det i Bergen noen få franske og senere luxemburgske søstre, som hadde leiet en beskjeden bolig i byen og virket i ambulanssykepleie. Disse søstre var meget avholdt både i menigheten og blant byens befolkning forøvrig, spesielt av de fattige.

Til disse søstre hørte også søster Bonaventura Schløsser. Født i Baschleiden, Luxemburg, den 11. sept. 1866 kom hun til Norge i juni 1896, altså i sin aller beste alder. Så hendte det at Luxemburgs biskop kalte sine søstre tilbake, og derved oppstod det en fortvilet situasjon for mrg. Fallize, som ble sittende igjen med to sykehus, hvorav det ene, det nåværende moderhus i Bergen, bare var halvferdig og — uten søstre. Nødtvunget fattet han den dristige plan å stifte en ny kongregasjon utelukkende for Norge som skulle stå direkte under biskopen, altså hva man kaller en diocesan-kongregasjon. Biskopen reiste til utlandet og søkte og fant noen fromme kvinner, som var villige til å ofre seg for arbeidet i den norske misjon. Da besluttet søster Bonaventura å bli i Norge for å hjelpe biskopen. Med Roms tillatelse tråtte hun ut av den luxem-



burgske kongregasjon og gikk inn i den norske. Sammen med to søstre, som de herværende søsterkongregasjoner «utlånte» midlertidig til biskop Fallize for å starte den nye kongregasjon — en av disse søstre, str. Susanne her i Oslo, lever ennå — arbeidet str. Bonaventura med en enestående offervilje og utholdenhet for å få det dristige foretak til å lykkes. Hun ble kongregasjonens første general-

Nomekhan'en, den verdslige regent, hadde sendt alle de tre siste Dalei Lama'er «til sjelevandringens begynnelse», altså myrdet dem og var derfor blitt forvist til det nordligste Manshuri. Den nye Nomekhan var likesom den nye Dalei Lama bare et barn, og den midlertidige Kalon, d. v. s. minister, gav patrene en meget vennlig mottakelse. I selve buddhismens hovedstad fikk pater Huc forkynne evangeliet uten vanskelighet og uforstyrret fikk de fremmede opholde seg månedvis der, studere befolkningen og dens sedvaner og sette seg helt inn denne kirkestats organisasjon, dens kamper og fester.

Med forferdelse konstaterer de at den allerede av Cicero omtalte skikk hos asiaterne: å la de dodes lik fortere av hunder også finnes her. Etter noen tids forløp falt de imidlertid i unåde og ble bragt til Macao utenfor landets grenser. Senere gjorde pater Huc atter et forsøk på å komme tilbake, men det var forgjeves og etter hvert tvang hans vaklende helbred ham heim til Frankrike. Men han har etterlatt sine memoarer som den beste og mest spennende reiseskildring man kan ønske seg — og den kuttetlede oppdagers navn er uløselig knyttet til Asias historie.



forstanderinne og var fra først av den drivende kraft, ja sjelen i den nye klosterfamilie. Og hvilket veldig ansvar hadde hun ikke! I Stavanger gikk det bra fra først av med hospitalet. Der hadde søstrene kjøpt et stort hus og innredet det til sykehus. Men i Bergen var tilstanden nesten fortvilet: et halvferdig sykehus, helt bygd for lånte penger, og ingen pasienter da det var ferdig — ingen inntekter og en svær rentebyrde, en stund opp til 7 %. Og søstrene måtte jo også leve. Jeg talte ofte med kongregasjonens første direktør, pastor Erik Wang. Han visste ikke sin arme råd og så ingen utvei, og biskopen kunne heller hjelpe stort. Men da viste moder Bonaventura sin utrolige energi og jernvilje og oppfinnsomhet og utholdenhet. Det ble en kamp for livet, som fyller en med respekt for hva de første søstre har kunnet prestere! Enhver sjanse ble utnyttet. Søstrene gikk ut i nattevakt, stellet hus for hjem hvor husmoren var syk, gikk og pleidde sinnsyke, ofte med fare for sitt liv, reiste på landet hvor de måtte bli ofte i flere uker alene, skilt fra de andre. Og de som var heime sydde brudeutstyr, tok imot katolske turister om sommeren og strevet fra morgen til aften for det daglige brød. Det er utrolig hva disse søstre har kunnet prestere i de første vanskelige årene, men moder Bonaventura sparte ikke seg selv og gikk alltid foran med sitt manende eksempel. Hva hun har betydd for kongregasjonen og hvor innerlig hun var vokset sammen med den viser de forskjellige data i hennes liv. Fra 19/3 1901 — 19/3 1907 var hun generalforstanderinne. Regelen foreskriver at generalforstanderinnen skal skifte hvert sjette år. Fra 19/3 1907 ble hun novisemesterinne. Men allerede tre år etter, 19/3 1910, var hun igjen generalforstanderinne og forble det helt til 22/5 1923. Da fikk vi en ny biskop som med rette mente, at nå ville det være godt at det kom forandring i styret. Ikke fordi han var misfornøyd, men selvfølgelig kunne det ikke unngås at moder Bonaventura hadde satt sitt personlige preg på kongregasjonen, og dette preg måtte ikke bli ensidig. Hun hadde kjempet den gode strid og seiren var vunnet. Søstrenes sykehus hadde nå vunnet folkets og lægenes kjærlighet og aktelse, søstrenes antall hadde vokset og de hadde utvidet sin virksomhet til Arendal og nye planer var i sin vorden. Især under verdenskrigen hadde moder Bonaventura og søstrene utfoldet en enestående virksomhet og gjestfrihet m. h. t. den stadig flytende strøm av flyktninger som passerte Bergens by. Fundamentet var lagt og det var solid. Kongregasjonen fikk en ny generalforstanderinne som stille og beskjeden kunne bygge videre på det solide fundament og — fri for omsorgen for det daglige brød — kunne ofre seg helt for kongregasjonens åndelige ledelse. Men moder Bonaventura fikk ikke sitt velfortjente otium. Fra 22/5 — 8/12 1925 var hun novisemesterinne i det nye novisiatshus i Sylling. Først i 1926 fikk hun ta en liten «pust i bakken», da hun ble råds-søster i Arendal. Men det varte ikke lenge. Søstrene hadde bygd et nytt hospital i Haugesund, og det ble i førstningen en stor skuffelse. Folket var ikke

vant til disse katolske nonner og hadde de vanlige fordommer. Det kostbare hus stod lenge helt tomt og søstrene hadde intet å bestille. Da måtte kongregasjonen atter ty til den gamle moder Bonaventura. Den 13/9 1927 ble hun utnevnt til forstanderinne i Haugesund og var det inntil sin død for noen uker siden. Og hva hun presterte der på sine gamle dager, tross sykdom og alderdomssvakhet, er en herlig avslutning på hennes lange arbeidsliv. Hun fikk fart i tingene. For å få motet opp hos søstrene begynte hun et lite jordbruk på den store eiendom. Oppvokset heime på en stor bondegård forstod hun seg på jordbruk og hønsehold. Og hun selv gikk foran og fikk søstrene interessert, og på kort tid fikk hun anlagt en mønsterhage med alskens grønnsaker og anskaffet griser og høns og ender og gjess og kalkuner, så det hele ble en severdighet for byen. Søstrene hadde hendene sine fulle, men samtidig fikk den kloke og diplomatiske kvinne liv i sykehuset, hun vant folkets sympati, lægene begynte å interessere seg for Haugesund-hospitalet og det gikk ikke lang tid før det var i full sving. I de senere år har det stadig vært overfylt hus og hennes største ønske var å kunne utvide det for å få det dobbelte antall senger. Som allerede nevnt var hun inntil det siste sjelen i all virksomhet. Hun var syk og skrøpelig, men allikevel fulgte hun med overalt, ved sykesengen, på kjøkkenet, holdt øye med grisene og hønseriet og inspirerte søstrene til glad offervilje. Og vi kan si med rette: hun døde på arbeidsmarken.

Sa jeg for meget da jeg skrev, at hennes liv og virksomhet er et stykke kirkehistorie? I dag er St. Franciskus-kongregasjonen blitt en betydelig faktor i vårt Vikariat og til stor signing for våre menigheter hvor de har sin virksomhet, ualminnelig avholdt av alle. Den er blitt uunnværlig. Men igjen blir den prøvet hardt, idet søstrenes prektige nye hospital «Florida» med 100 senger er blitt tatt i bruk av de tyske styremenn. Men den gamle ånd er vel ikke død enda. Likesom de første søstre kjempet seg igjennom de mange vansker så vil også den nåværende generasjon stå sin prøve og make sin oppgave, bare søstrene får sitt hospital tilbake i samme stand som det var da de måtte midlertidig avstå det til annet bruk. Og alt tyder på at så vil skje.

Jeg burde egentlig ha skrevet over disse linjer de ord som jeg vil slutte mitt inlegg med, ord som jeg ber især alle St. Franciskus-søstrene å minnes:

*Den ærverdige moder Bonaventura har vært en av dem som har båret dagens byrde og hete.*

Hun har aldri skånet seg selv og søkt hvile, men vært et arbeidsmenneske inntil det siste. *Herre, gi henne den evige hvile og la det evige lys skinne for henne.*

Oslo, St. Hansaften 1940.

H. SNOEYS

Direktør for St. Franciskus-søstrene.



## Helsing frå Voss.

*Kjære «St. Olav»!*

*Mange skriv og spør korleis det står til på Voss. Det var so lenge me var utanfor alt samband med andre landsluter. Difor sender eg ei liti helsing til vener. Og då vil eg bruka eit gamalt ord og segja: «Det som er vondt kunde vore endå verre.» Og: «Det er ingen ting som duger so lite som å sleppa tru og von.» Attåt det vil eg herma eit ord som ei gamal vossekona sa for nokre dagar sidan: «Eg vonar berre at alt dette ikkje kjem for seint», sa ho. Det var då tydeleg at ho meinte noko uvanleg m å t t e koma, ei folkerefsing for store synder. Berre det ikkje kom for seint! Same tankegangen finn ein att mest ålment, endåtil der ein minst skulle venta det.*

*So er det då visst: dei ser me var komme langt inn i myrkret og stod framfor eit stup. Det som hende oss var gjerne ikkje det aller verste som henda kunde? Eitt er visst: Gud har ikkje slept taumane, — han styrer alt dit han vil. So fær me gjeva oss over i hans hender.*

*Me veit no kva moderne krig er. Me veit det på Voss — som so mange andre stader. I tri samfulle dagar vart Vossevangen bomba. Mesteparten av den litle byen vart jamna med jordi — yver 80 hus. Men kyrkja står att, og ser endå større ut enn fyrr med sitt veldige tårn. Det vart so romsleg ikring henne, mest som då ho vart bygd for ikring 700 år sidan, i den tidi Magnus Lagabøter styrde landet. St. Olavs-krossen står og som han har stått i yver 900 år. Det ser ut til det er sumt som ingen kann få i grus, Deo gratias!*

*Med framifrå helsing  
LARS ESKELAND*



### Lars Lea senior.

Atter er en av den «gamle garde» her i Bergen kalt vekk. Translatør Lea var en av de mest trofaste i St. Pauls menighet. Været måtte være riktig stygt før den gamle herre besluttet seg til å bli heime en søndag. Hvis det engang hendte som nå i vinter at føret i flere uker var så glatt at han ikke turde våge seg ut med sine krykker led han bokstavelig av heimve.

Tranlatør Lea kom i sine unge år til Amerika og sluttet seg der til hæren. Han deltok bl. a. i slaget ved Milk River, Montana, i 1881. Senere oppholdt han seg i sydstatene og satte seg grundig inn i indianernes etnografiske forhold og språk. Etter sin tilbakekomst til fedrelandet bosatte han seg i Bergen. I over 50 år virket han her som edsvoren translatør og høyt skattet lærer i engelsk og bokholderi. Flere lærebøker i disse fag

stammer fra hans hånd. I ca. 20 år skrev han også regelmessig for Chicago Daily News. Flere ganger polemisererte han i Bergenspressen mot den daværende katolske prest. Men fortsatte studier viste ham veien til Moderkirken og fra hans konversjon ble den det sentrale i hans liv — alt annet grupperte seg om den. En av de siste bekymringer vår trossfelle hadde på sitt kortvarige sykeleie var at hans husfeller skulle glemme å sende blomster til Kristi legemsfesten. Sagte og rolig sovnet han inn søndag 26. mai. Han etterlater seg en tom plass i menighetens liv som den unge slekt ikke vil ha lett for å utfylle.

Gud signe hans minne.

N.

### Haakon Bonnevie.

Først hørte jeg det bare som et rykte, at min unge venn student Haakon Bonnevie fra Bergen skulle være falt i krigen. Jeg kunne ikke tro det og håpet i det lengste at det ikke var sant. Men det er altså sant: Haakon er falt, han har ofret sitt liv for fedrelandet. Vi talte om ham under vårt siste møte for Oslo Katolske Ynglinge forening. Alle reiste seg for å ære hans minne. Fra sitt besøk i Bergen for noen år siden kjente mange av våre gutter ham som den muntre gutten han var med sitt lyse syn på livet og sin åpne karakter. Da jeg hørte at han var forfremmet til kanonér, tillot jeg mig en liten spøk og skrev: «Du begynner å bli en farlig kar med dine kanoner. Jeg håper at du aldri får bruk for dem. Men — skulle det hende at fedrelandet kom i fare og trengte deg, så vet jeg at du skal gjøre din plikt.» Han svarte ikke på dette brev. Da krigen kom over oss som et lyn fra klar himmel, hadde han vel ikke tid til å skrive til andre enn til far og mor kanskje. Men det kan godt tenkes at han husket mine ord, og jeg håper og tror at Haakon gikk i døden med en bønn til Gud på sine lepper. Måtte Gud skjenke ham den evige hvile og la det evige lys skinne for hans sökende sjel! — og skjenke trøst til hans foreldre, især hans mor, som var så glad i den store gutten sin. Hvorfor nettopp Haakon? — Vi tør ikke gå i rette med Gud. Guds veier er uransakelige, Han vet så meget bedre hva det er gagnlig for oss, også for den enkelte, enn vi selv. Gud hadde nok sin mening med det. Og derfor er den eneste bønn som passer og kan bringe trøst også i dette tilfelle: Fiat voluntas Tua, Skje din vilje nå og alltid og i all evighet. Amen.

H. Snoeys.

### Fru Gjertrud Høgh

Sogneprest Høgh i Fredrikstad har hatt den sorg å miste sin mor som etter lengere tids sykелighet ikke talte den påkjennning som krigens uro i Bergen medførte og derfor avgikk ved døden av et hjerteslag. Fru Høgh var en hjemmets kvinne som betød meget for mann og barn, og vi ber derfor den avholdte sogneprest og hans nærmeste kjære være forvissnet om at de omfattes med deltagelse og at vi ber for hennes sjelefred.



## Konsul Zach. Backer.

Men også en annen avholdt og aktet trosfelle i Fredrikstad, fru Anna Backer, har lidt et stort tap idet hun har mistet sin mann, den i vide kretser kjente, elskverdige og dyktige konsul Zach. Backer, som er avgått ved døden på Røde-Kors klinikken i Oslo. Konsul Backer var født og oppvokst i Fredrikstad og nådde i en ung alder fram til en ledende stilling i trelastindustrien. Men også andre grener av byens næringsliv gjorde bruk av hans dyktighet og allsidige innsikt, likesom han ble flittig benyttet i det offentlige liv hvor han var betrodd mange tillitshverv. Han var således Fredrikstads ordfører i flere år samt byens representant på Stortinget. Han får det ettermæle i den stedlige presse at han var «en i alle kretser avholdt mann, varmhjertet og elskverdige, rettsindig i hele sin ferd og varmt interessert for alt som kunne tjene byens og distriktets tarv og interesser. Hans minne vil bli bevart i aktelse og respekt.»

For den katolske menighet i Fredrikstad har konsul Backer vært en god og forståelsesfull venn. Uten selv å slutte seg til Kirken eide han et åpent blikk for dens store verdier og gav den med glede sin støtte når han ble anmodet derom. Alle som kom i berøring med ham bevarer minnet om en fin og edel personlighet og våre tanker og bønner samler seg i medfølelse med våre kjære trosfeller, hans hustru og barnene, til en innerlig bønn: Han hvile i fred!

## Paven taler.

Ifølge N.T.B. holdt den Hl. fader søndag 2. juni en tale hvori han bl. a. henviste til at «rettsnormene stadig forfaller, mens vold og makt, som undertrykker den etiske og rettslige impuls, tar deres plass». Han sa videre at de beste bevis derfor er at områder av folk som av tradisjon støttet freden mer enn noen andre, er blitt trukket inn i krigen. Han oppfordret de krigførende til «å være seg sine plikter overfor menneskeheten bevisst». Han måtte gi uttrykk for sin sorg over den behandling som ikke-stridende i mer enn et område var blitt utsatt for, og som langt fra var i overensstemmelse med menneskehetens navn. «Gud er vårt vidne på», sa han, «at når vi sier denne nødvendige sannhet, så lar vi oss ikke lede hverken av noen partisk ånd eller av hensyn til en eller annen person».

Paven sa videre at intet folk er beskyttet mot faren for at noen av dets sønner kan la seg rive med av djevelen. For å hindre slike utglidninger er myndighetenes holdning og raske opptreden av særlig viktighet. Han sa til slutt at jo flere land som kommer under fremmed styre under krigen, desto mer må man akte på at rettsordningen blir opprettholdt i overensstemmelse med folkeretten og framfor alt med menneskehetens og rettferdighetens bud.

Under helgenkåringen av Emma Galgani og Maria Pelletier, som fant sted i Peterskirken Kristi himmelfartsdag uttalte Hs. hellighet bl. a.: «Hvor er vårt slektledd dog fjernt fra den hellighet som pre-

ger disse to kvinner! Hvor finnes det mange mennesker i dag, som helt går opp i sitt strev etter jordiske goder og ikke akter på de himmelske! Som ikke tenker på å sone og gjøre bot for sine synder, men bare søker i stadig stigende grad på å tilfredsstille sine utøilede lidenskaper og forbryteriske ønsker. I sin syndefulle streben etter menneskelig storhet og makt og den dermed forbundne forakt for Guds lov forblinnes sjelene — og derav følger i menneskenes innbyrdes forhold forakt for sannheten, tilsidesettelse av kjærlighetens anvisninger og krenkelse av rettferdighetens bud.

## Et takkens ord.

*Da det ble meddelt meg at det var besluttet å holde et par «famile-aftener» til inntekt for «St. Olavs gutteskole» nettopp nå like før ferien, så stusset jeg et øyeblikk: er ikke tiden litt uheldig valt? Men da tenkte jeg: nå får du en god anledning å tale skolens sak for menigheten. Jeg vil gjerne tilstå at jeg følte en slags guttemessig spenning da jeg stjal meg bort fra sykesengen for å holde min lille tale, som øyensynlig har slått an. Spør om det var stemning! Jeg hadde det inntrykk at alle var med med liv og sjel. Og det hele gikk feiende flott. Alle de opptredende, og alle de tjenende sjeler gjorde sine saker utmerket, og resultatet var over all forventning. Nettoutbyttet var tre ganger så meget som jeg hadde ventet. Dertil kom en ekstra gave på kr. 100 fra en av menighetens damer og et flott bidrag på kr. 150 fra N.K.K.F. Bravo, mine venner! Når en møter så megen forståelse og spontan imøtekommenhet, da er det festlig å være sogneprest til «St. Olav». BÆR HVERANDRES BYRDER OG OPPFYLL SALEDES JESU KRISTI LOV. La oss gjøre det også i framtiden — på alle områder. Og så et hjertens TAKK OG ÆRE.*

Sognepresten.

## Hechjemme —

Oslo. I tilslutning til takken fra St. Olavskirkens sogneprest kan vi meddele at foreningenes felles tilstelning til inntekt for menighetens forskjellige arbeidsgrener og særlig skolen fikk et strålende forløp såvel hva hyggen som hva nytten angår. Ved flittig bruk av sine mest overtalende evner var det lykkedes de energiske damer å få samlet gaver sammen til en pen og rikholdig utlodning og en god kafé med utmerket og påpasselig betjening sørget for den materielle forpleining av de mange gjester. God musikk fikk vi også høre — de herrer Østby og Christensen høstet fortjent bifall — men kveldenens store trekkplaster var en amatørkomedie som gang på gang henrev publikum til spontant bifall. Det var tydelig at man var begeistret for de sceniske prestasjoner og det utmerkede repertoirevalg og en lang rekke framkallelser til slutt brakte skuespillerne de tilstedeværendes takk for det store arbeid som var nedlagt i denne forestilling av alle de rollehavende. Det er å håpe at man vil fortsette med denne hyggelige form for pengeinnsamling og med like så strålende resultat som denne gang.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.